

Frank Gehry zag het gat aan de rivier

BILBAO

Het is acht uur in de avond en Bilbao komt tot leven. Gepermanente dames met een vleugje rouge op de wangen laten hun schoothondjes uit. Bejaarde heren in lichtblauwe zomerhemden knijpen elkaar in de bovenarm en maken zich boos over de zoveelste aanslag van de ETA. Grijsharige yuppen joggen; kale dertigers geven de voorkeur aan de mountainbike; vrouwen werken al skatend aan hun bilspiereën. Colombiaanse dienstbodes sturen als blindengeleidehonden hun demente mevrouwen over het trottoir. Schuwe zwervers maken op de zitbanken plaats voor verliefde stelletjes die vol overgave aan een ijsje likken. Kleuters ruziën over de schommel; vaders hebben meer oog voor leuke moeders dan voor hun kroost. Een donkere man speelt klarinet op de voetgangersbrug over de rivier en laat zich op de versterker door de band van Sidney Bechet begeleiden. 'Petite Fleur' rolt als een traan over het water. Een jezuïetbleke student leest lopend met het geopende boek voor de ogen, wat ik voor het laatst heb gezien in een film van Godard uit 1974. Twee meisjes vallen elkaar in de armen alsof ze elkaar sinds de laatste klas van de lagere school niet meer hebben gezien. De Japanse toerist fotografeert. Een travestiet trippelt achter een dikbuikige heer aan die het hoofd telkens omdraait om

zich aan de veel te volumineuze boezem van zijn hitsige achtervolger te vergapen. Een nonnetje slaat een kruis.

Iedereen neemt dezelfde weg, alleen de richting verschilt. Sommigen lopen in zuidelijke richting langs de rivier, anderen in noordelijke. Platanen, ouder dan de oudste bewoners van de stad, geven schaduw met een zachte, kalmerende ruis in de bladeren. Het trottoir is twee keer breder dan de weg en loopt pal langs de Nervión.

De rivier is een echte bergrivier: smal met scherpe bochten. Op veertien kilometer van de zee is ze nog aan getijden onderhevig. Het is eb vanavond, je moet over het hek leunen om het water te zien. Vrachtschepen komen niet meer op dit stuk van de Nervión, vissersboten evenmin. Het enige vaartuig dat ik zie is een kano. De staalwalserijen, hoogovens, chemische fabrieken, scheepswerven, overslagbedrijven zijn failliet gegaan of hebben zich verplaatst naar kades dicht bij zee. Ook de visafslag en de sardientjesfabriek liggen niet meer in de stad. De rivier is als een avenue geworden: aan de ene zijde liggen villa's en stadspaleizen uit de laatste decennia van de negentiende eeuw, aan de andere appartementen van recenter datum met balkons of daktuinen die groter zijn dan salons of eetkamers. Direct achter die bebouwing rijzen aan beide zijden de steile hellingen op van de uitlopers van de Pyreneeën.

Bilbao ligt als een papieren vogel gevouwen in de plooien van een dal. Zelfs boven de hoogste gebouwen tekenen zich de diepgroene hellingen van de bergen en heuvels af. Bilbaoërs noemen hun stad liefdevol *el botxo*, het gat. Boven dat gat zijn bergweiden te zien, witte boerderijen, dichtbeboste toppen en een rode autobus die traag en behoedzaam de bochten van de smalle bergweg neemt. Ik ken weinig steden die je vanuit een straat in het centrum zo'n vergezicht bieden.

Natuurlijk heeft Bilbao grauwe wijken. Delen van de stad wer-